

ग्राम विकासातून दृष्टिगती - कृषीकुल : शेतकऱ्यांसाठी वरदान!

ग्राम विकासातून दृष्टिगती हे ब्रीद घेऊन

जलनायक मयक गांधी यांनी ख्लोबल विकास ट्रस्ट आणि कृषीकुल संस्थेची स्थापना केली. जगातिक दर्जाची हे शेतकी प्रशिक्षण केंद्र पर्याय वैज्ञानिक तालुक्यातील सिसाक्ता येथे उभे आहे. १२ अॅक्टोबर २०२४ रोजी जगातिक दर्जाच्या या संकुलाचे शेतकऱ्यांच्या सेवार्थ लोकार्पण करण्यात आले. मार्गील दहा महिन्यात राज्यातील आणि राज्याच्या बाहेरील हजारे शेतकी शाश्वत शेतकी प्रशिक्षण येथून घेऊन आर्थिक उन्नतीच्या दिशेने मार्गस्थ झाले आहेत. महाराष्ट्र हे कृषीप्रधान राज्य म्हणून ओळखले जाते. पण या कृषीविद्याचा काणा असलेली शेतकी आजही अनेक अडवणीना सामोरा जात आहे. एका अहवालानुसार राज्यातील तब्बल ९.५ कोटी शेतकीच्यांना अद्यावत प्रशिक्षणाचा अभाव आहे. ही केवळ एक संख्या नसून, बळीराजाच्या प्रगतीपथावर आडवे येणारे वास्तव आहे. आजच्या युगात शेती ही केवळ जगितीवर अवलंबून असलेली व्यवसायपद्धती राहिलेली नाही. ती आता विज्ञान, तंत्रज्ञान, व्यवस्थापन आणि विपणन या सर्व घटकांशी निगडित झाली आहे. मात्र यावावत शेतकऱ्यांमध्ये जागृती व प्रशिक्षणाचा गंभीर अभाव दिसून येते. याच पार्श्वभूमीवर कृषीकुलने पुढाकार घेतला आहे. कृषीकुल शेतकऱ्यांना जलसंवर्धन, मृदा संवर्धन, विज्ञानाधारित शेती, गुणवत्तापूर्ण उत्पादन व त्याचे योग्य विपणन यांचे प्रशिक्षण देत आहे. हा केवळ ज्ञानवाटपाचा उपक्रम नाही, तर तो बळीराजाच्या विचारविद्वान बदल घडवण्याचा प्रयत्न आहे. शेतकी हा भावनाप्रधान असतो; त्याच्या मनात योग्य विचारांची पेणी आणि ज्ञानाची अविष्येकी केली. तर त्यातून अर्थात क्रांतीचे भर्योस उत्पादन घेता येते. याच उद्देशेने जलनायक मयक गांधी याच्या मार्गदर्शनात कृषीकुल कर्परत आहे. यामुळे आज शेतकऱ्यांच्या डॉल्यांत आंशेचा नवा किऱा दिसतो आहे. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा स्वीकार आणि बाजारपेठील म्पर्धेला सामोरे जाण्याची तयारी दिसून येते.

बळीराजाच्या आयुष्यातील खरी क्रांती ही अनुदानातून नव्हे, तर ज्ञानाधारित शेतकीतून घटू शकते. त्यामुळे शेतकऱ्यांनी योग्य वेळी योग्य ज्ञान व प्रशिक्षण मिळाणे अत्यावश्यक आहे. सामाजिक कार्यात अनेक संस्था कार्यार्थ असल्या तरी, शेतकऱ्यांच्या सर्वांगीन उत्कर्षसाठी, तेही चळवळीच्या स्वरूपात आणि उच्च दर्जाच्या वेळा पुरावाच्या संस्था फारसा आढळत नाही. आपले राज्य कृषीप्रधान असूनदेखील, आजही बहुतांश शेती ही पायासावर व हवामानाच्या चढ-उत्तांवर अवलंबून आहे. विशेषत: मराठवाडा हा भाग वारंवार अस्पानी संकटांचा सामना करणारा म्हणून ओळखला

● कृषीकुल मध्ये उपलब्ध सुविधा

१. वरपर्यातीरी रोग शास्त्र कीटक शास्त्र प्रात्यक्षिक कक्ष

२. मृदा आणि विज्ञान प्रयोगशाळा

३. शेती उपयोगी अवजार गृह

४. ई लर्निंग लॅब

५. स्वयंचलित हवामान केंद्र

६. मृदा संवेदक

७. आयुर्वेदिक वनस्पती उद्यान

८. स्पार्ट सिंचन प्रणाली

९. रेशीम कीटक संगोपन केंद्र

१०. सेंट्रिय निविडा कक्ष

◆ पान ४ वर्खन पुढे...

मराठ्यांची पोटे...

समितीला हा अहवाल देवेंद्र फडवणीस देऊ देत नाहीत, असा मोठा असेप मोजेर जरांगे पाटील यांनी केला. मराठा समाज मार्गील अनेक वर्षांपासून आरक्षणाची मार्गीणी करीत आहे. परंतु, आजपर्यंत समाजाला न्याय देखाया आलेला नाही. अनेकवेळा चर्चांच्या झाल्या आहेत. त्यामुळे आता चर्चेला संघी नसून, १९ अॅगस्टला मराठा समाज सरसकट आवृत्तीसून आरक्षणाच्यांच्या असल्याचे मराठा आरक्षण योद्धा मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील मोर्चावरून अनेक तक्क-वित्क मुरु आहेत. तसेच राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. २७ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. २८ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. तसेच राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. २९ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३० अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३१ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३२ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३३ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३४ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३५ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३६ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३७ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३८ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ३९ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४० अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४१ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४२ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४३ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४४ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४५ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४६ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४७ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४८ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ४९ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५० अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५१ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५२ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५३ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५४ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५५ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५६ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५७ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५८ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ५९ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६० अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६१ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६२ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६३ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६४ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६५ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६६ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६७ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६८ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ६९ अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ७० अॅगस्टला मनोज जरांगे पाटील यांच्या मुंबईतील राजकीय वरुणातून चर्चांही रंगल्या आहेत. ७१ अॅगस्टला मन

बीड जिल्हा परिषद व पंचायत
समिती निवडणुकीसाठी अंतिम
प्रभाग रचना जाहीर

बीड | प्रतिनिधि

राज्य सासानाच्या ग्रामविकास विभागाच्या प्रधान सचिव यांच्या १२ जून २०२५ रोजीच्या आदेशानुसार बीड जिल्हा परिषदेच्या ६१ निवडूक विभाग आणि त्याअंतर्गत निवार्चक गणात गेवराई-१८, माजलगाव-१२, वडवणी-०४, बीड-१६, शिरू कासार-०८, पाटोदा-०६, आषी-१४, केजे-१४, धारूर-०६, परली-१२ आणि अंबजागाई-१२ अशा एव्हणुक जिल्हातील सर्व पंचायत समित्यांच्या १२२ निवार्चक गणासाठी निवडूक प्रभाग रचनेचा कार्यक्रम जाहीर करण्यात आला आहे. त्यानुसार आज दि. २२ ऑगस्ट २०२५ रोजी अंतिम प्रभाग रचनेची अधिसूचना शाम राजपत्रात प्रसिद्ध होणार आहे. ही अधिसूचना बीड जिल्हाधिकारी कार्यालय बीड जिल्हा परिषद कार्यालय, सर्व उपर्याखांची कार्यालये, सर्व तहील कार्यालये आणि पंचायतीची कार्यालये कार्यालये, सर्व कार्यालये आणि प्रभाग रचनेचे अवलोकन करावे, असे आवाहन जिल्हाधिकारी विवेक जॉन्सन यांनी केले आहे.

आता तिरुपती हॉस्पिटलमध्ये
महात्मा फुले योजनेअंतर्गत होणार
सर्व प्रकारच्या मोफत शस्त्रक्रिया
शासनाच्या आरोग्य योजनेचा लाभ घेण्याचे मनका
विकार तज्ज्ञ डॉ बालाजी नवले यांचे आवाहन

बीड | प्रतिनिधि

बीड
शहरात सहा
महिन्याभारपूर्वी
सुरु झालेले
सुप्रसिद्ध मनका
विकार तज्ज्ञ तथा
अस्थिरोग तज्ज्ञ डॉ

बालाजी नवले यांच्या तिरुपती सुपर स्पेशलिटी हॉस्पिटल आणि साईन केआर सेंटर नगर नाका बीड येथे शासनाची महाराजा योजनेचा रुपयाही खर्च न करात पूर्णपणे मोफत असणाऱ्या या शासनाच्या योजनेचा सर्व प्रकारच्या रुग्णांनी लाभ घेण्याचा अंत आवाहन तिरुपती हॉस्पिटलचे संचालक तथा मनकाविकार, अस्थिरोग तज्ज्ञ डॉ बालाजी नवले यांनी केले आहे. तिरुपती सुपर स्पेशलिटी हॉस्पिटलमध्ये हाडासंबंधी, पोट विकार, मृत्युविकार, हृदयरुग्ण, मधुमेह, कान, नाक, घसा संबंधी सर्व योजेमध्ये लागू असलेल्या सहभाग या महाराजा योजनेचा रुग्णांनी लाभ घेण्याचा आणि उपचार होणार आहेत. तीही गजू रुग्णांनी तिरुपती सुपर स्पेशलिटी हॉस्पिटल कागदप्राप्त आहे. योजनेचा लाभ घेण्याचे आवाहन तिरुपती सुपर स्पेशलिटी हॉस्पिटल आणि स्पॉर्ट्स केआर सेंटर नगर नाका बीड च्या वर्तीने मनका विकारास डॉ बालाजी नवले यांच्या वर्तीने करण्यात आले आहे. कर्ज रुग्णांनी अपांगिंटमेंट साठी ७७०००३२९१,८६८२१२३१ या दूधव्यानीवर सर्वक साधून हॉस्पिटलमध्ये विजिट करावी असे हॉस्पिटलच्या वर्तीने कल्याणियात आले आहे.

अंतर दृष्टीय युवा दिनानिमित्त रॅली संपन्न

बीड | प्रतिनिधि

मर्यादा यांच्या हस्ते झाले रॅलीसाठी

करांजा बलभीम चौक सुभाष रोड
लोकशाही आण्याभाऊ साठे चौक
मार्ग वस स्टॅन्ड संभाजी महाराज

परंपरागत बैल पोळा हा सण आगदी उत्साहात व आनंदात साजरा युवा कार्यकर्ते अशोक दादा ढोले पाटील व सोरभ मुंदे उपस्थित करण्यात आला घोसापुरी गावांमध्ये बैलाला पुरण्योगी नैवेद्य दाखवून कुटूबातील सर्व व गावातील सहभागी यांच्या सोबत सण साजरा करण्यात आला. हा सण आमच्या शेतकरी बळीराजाचा असून या दिवसाला खूप महत्व आहे... वर्षभर राव राव राणाच्या बैलाविषयी कृतज्ञाता दाखविणारा हा दिवस आहे... या वर्षी पाऊस चांगला झालायाने शेतकरी बळीराजा सुखावला आहे... मुळे कुठेही आसलो तरी आजपर्यंत बैलपोला सणांसाठी आवर्जन गवी जात आसलो... तरी

शेतकरी बळीराजाच्या जिवनात समुद्रात यावी हीच आई जगदवे चरणी प्रार्थना केली.

लिंबागणेश परीसरात मुग काढणीला वेग पाऊस - टंचाई मजुरी शेतकर्यांना तिहेदी पेच

लिंबागणेश | प्रतिनिधि

सध्या लिंबागणेश शिवारात

मुग काढणीला वेग आला आहे.

खंडित होत असल्याने शेतकर्यांची चिंता बाढली आहे. घिंग पावसाने त्रस्त झालेल्या शेतकर्यांना आता मजुरीच्या टंचाईचा व अधिक मजुरीच्या मागांची सामाना करावा लागत आहे. लिंबागणेशचे शेतकरी बालासाहेब जाधव यांनी सांगितले की, मुग काढणीसाठी मोठ्या प्रापाणावर मजुरीची गरज असते. हिंस्येवारी पद्धतीने २ हिस्सा शेतमालकाला व १ हिस्सा मजुरांना असा व्यवहार होतो. पण

मजुरांना आणणे-नेणे याचा खर्च शेतकर्यांची चिंता बाढली आहे. घिंग पावसाने त्रस्त झालेल्या शेतकर्यांना आता मजुरीच्या टंचाईचा व अधिक मजुरीच्या मागांची सामाना करावा लागत आहे. लिंबागणेशचे शेतकरी बालासाहेब जाधव यांनी सांगितले की, मुग काढणीसाठी मोठ्या प्रापाणावर मजुरीची गरज असते. हिंस्येवारी पद्धतीने २ हिस्सा शेतमालकाला व १ हिस्सा मजुरांना असा व्यवहार होतो. पण

परंपरागत महाराष्ट्र संस्कृतीचे जतन करताना, शेतकरी मित्र व राष्ट्रवार्ती कॉर्प्रेस शरदचंद्र पवार पक्षाचे जिल्हाध्यक्ष राजेंद्र मस्के तसेच जिल्हा परिषद माझी उपाध्यक्षा सो. जयवीताई राजेंद्र मस्के यांनी सहपरिवर बैलांगी पूजा करून शेतकरी बांधवांचे जीवनाधार असलेल्या बैलांगीकी कृतज्ञता व्यक्त केली. हा परंपरा आपाण यांची जीवनाधार असलेल्या बैलांगीकी कृतज्ञता अभिवादन करणारी आहे. बैल शेतकर्यांचा सखा, शेतकर्यांची खरी ताकद, तर कृपी संस्कृती ही आपल्या देशाची शान! परंपरेला सलाम! संस्कृतीला वंदन! शेतकर्यांना हार्दिक शुभेच्छा.

मराठवाडा पत्र

● संपादक : दत्तात्रेय सखाराम नरनाळे ● जिल्हा विशेष ● शनिवार, दि. २३ ऑगस्ट २०२५ ● पान ४

वारकरी संप्रदायाचा प्रसार श्री संत सेना महाराजांनी केला : ह.भ.प.जनार्धन महाराज चलवाड

श्री संत सेना महाराजांनी समतेचा विचार मांडळा : आमदार सौ. नमिताताई मुंदडा

अंबाजोगाई | प्रतिनिधि

श्री संत सेना महाराज यांच्या ६२६ व्या पुण्यतिथीनिमित्त अंबाजोगाई येथे बुधवार, दि. २० ऑगस्ट २०२५ रोजी प्रतिवर्षप्रमाणे याही वर्षी श्रीचा अभिषेक व महारुपा, महाआरती, किर्तन, भक्तीगीत गायन आणोजन करण्यात आले होते. या सर्व कार्यक्रमास उपस्थित राहून महाराजांना लाभ भाविक भक्त, सर्व समाज बांधवांनी घेतला. संत सेना महाराज प्रतिशान

व नाभिक एकता महाराजाच्या वर्तीने आयोजित केलेल्या संत सेना महाराज व श्री संत नरहरी महाराज मंदिर, मुकुंदराज रोड, अंबाजोगाई येथे बुधवार, दि. २०

ऑगस्ट रोजी श्रीचा अभिषेक व महारुपा, महाआरती, किर्तन, भक्तीगीत गायन व महाप्रसादाचे

आयोजन करण्यात आले होते. त्यानुसार सकाळी ७ ते ९ वाजता या वेळेत श्रीहीरी (मामा) गवळी व माणिकराव (मामा) राऊत, विष्णु करे, पांडुंग चाले, बालाजी गोरे यांच्या हस्तेत श्रीचा अभिषेक व महारुपा जे करण्यात आली. सकाळी ९ ते १२ वाजता या वेळेत ह.भ.प.जनार्धन महाराज चलवाड (श्रीगढुळु तुकोबाराय पावनधाम, औरंगापुर), यांची किर्तन सेवा संपर्क झाली. यांवरी

आपल्या सुव्याप्त किर्तनातून ह.भ.प.चलवाड यांनी संत सेना महाराज यांच्या संगृहीत अध्यात्मिक जीवनावर आपल्या प्रवचनातून पांडुंग व सेना महाराज यांच्या भक्ती बदल सांगितले संत सेना महाराज हे संत ज्ञानेश्वर महाराज, संत रोहिदास महाराज यांच्या समकालीन संत व महाराज चलवाड (श्रीगढुळु तुकोबाराय पावनधाम, औरंगापुर) यांची प्रतिनिधित्व करण्यात आले. यांवरी

बजरंग बली की... हिंदू गर्जना घुमणार

बीड शहरात सामूहिक हनुमान चालीसा निमित्ताने हिंदू युवकांचे एकत्रिकरण : किशन चौहान, प्रशांत डोरले

बीड | प्रतिनिधि

अध्यात्म सोबतच धर्म नेतृत्व देणार युवकांना दिशा

बीड शहरात होणाऱ्या या कार्यक्रमास जिल्हातील प्रमुख साधुसूंत, महत्व, गुरुवर्ष्यांचे सोबतच हिंदू धर्माच्या कार्यात सदैव सक्रीय असणारे आ. संजय केणेकर हे प्रमुख उपस्थित राहणार असून युवकांना यांच्या अविष्यांचा निर्णय घेण्यात आले होता. हिंदू धर्माच्या अविष्यांचा ज्ञान ही मिळणार अहो.

24 तासांत मिसिंग प्रकरणाचा उलगडा

महिलेच्या खुनाचा बीड पोलिसांचा पर्दाफाश